

ІНТЕРНЕТ- СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА МЕНТАЛЬНУ МОДЕЛЬ СВІТУ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті визначені риси, що характеризують сприйняття об'єктів кіберпростору та ролі, які відіграє Інтернет-середовище в розвитку ментальної моделі світу сучасного студентства.

Ключові слова: Інтернет-середовище, ментальна модель світу, студентство, інформаційні технології.

Abstract

The article presents some features, that characterize the perception of cyberspace's objects, and roles, that internet environment plays in the development of mental model of the world of modern students .

Keywords: internet environment, mental model of the world, students, information technologies.

Світова мережа Інтернет вже більше десяти років знаходиться в центрі уваги психологів, педагогів, соціологів, лінгвістів, культурологів. Із системи передачі протоколів даних Інтернет перетворився на одне з середовищ існування сучасної людини, потужний засіб комунікації і навіть окрему культурну течію. Для з'ясування цього питання розглянемо та проаналізуємо різні погляди на вивчення феномену Інтернет-середовища сучасними науковцями.

Інтернет розглядається як частина інформаційних технологій, які мають істотний вплив на стиль мислення людини, її спосіб спілкування та особливості світосприйняття. Причину такого впливу можна вбачати через появу психічних функцій, що характеризуються роботою зі знаками та знаковими системами [1].

Протягом тривалого часу, в епоху радянських часів, в технічних вищих навчальних закладах України та й Росії панувала ситуація, коли в навчальних планах майже не знаходилося місця соціальним та гуманітарним дисциплінам, а оптимальна модель підготовки майбутніх фахівців інженерно-технічного профілю передбачала засвоєння головних чиним спеціальних знань. Поява та широке розповсюдження комп'ютерної техніки зробило своєрідну революцію в системі засобів масової інформації. Сьогодні Інтернет та інші форми електронної інформації активно впливають в «ринку» впливу на масову свідомість[2].

А. В. Мінаков проводить аналогію магічного світосприйняття та Інтернету, для якого є характерними наступні риси:

1) магія (словом і жестах надається сила дії на зовнішні предмети)– в Інтернеті це насправді відбувається;

2) анімізм (зовнішні предмети наділяються свідомістю та волею) – цей рівень досі не досягнутий, але багато програмних продуктів та додатки вже складають враження таких;

3) артіфіціалізм (люди вважають явища такими, що виготовлені для їх цілей) – уся мережа від початку і до кінця виготовлена людьми для власних цілей;

4) синкретичність мислення (уявлення про об'єкт як про дещо цілісне, де все переплутане без розбору і окремі частини якого виступають з фону в залежності від інтересу, який вони викликають) – зазвичай на Web-сайті розміщена велика кількість об'єктів, які у багатьох випадках абсолютно між собою не пов'язані та мають найрізноманітнішу природу та логіку функціонування [3].

Нами були виокремлені наступні ролі, які відіграє Інтернет-середовище в розвитку особистості сучасного студента.

1. Інтернет як інформаційна база. Внаслідок великої інформаційної насиченості, можливості миттєвого доступу в будь-яку точку кіберпростору та існування потужних пошукових систем Інтернет надає можливість одержати інформацію про велику кількість об'єктів та явищ зовнішнього світу, що дозволяє користувачеві розширити, деталізувати чи уточнити свою ментальну модель. Не дивлячись на те, що представленість інформації про зовнішній світ в Інтернеті є неповною,

дослідження показують, що відомості, одержані з Інтернету, допомагають більшості людей у розвинених країнах приймати важливі життєві рішення.

М. Крюгер висовує гіпотезу про те, що віртуальна реальність за умови вмілого маніпулювання нею може стати провідником в область професійного знання [4]. Російськими вченими було реалізовано мережевий варіант техніки репертуарних решіток, який відкривав наступні можливості у сфері інженерії знань: розширення міжкогнітивного простору експерта та інженера; появу в експерта нових інструментів для розширення меж свого професійного знання; зниження особистої участі та відповідальності інженера за процес репрезентації знань [5].

2. Інтернет як модель сучасного світу. Багато соціологів, психологів та філософів указують на те, що умовою ефективного функціонування в сучасному соціумі є присутність у структурі свідомості людини інформаційної картини світу. Формування інформаційної картини світу відбувається лише в процесі взаємодії з інформаційними технологіями. Інтернет як частина інформаційних технологій являє собою важливий чинник розвитку інформаційної картини світу, формуючи в користувача уявлення про інформацію та засоби роботи з нею, затверджуючи норми поведінки в інформаційному суспільстві, збагачуючи досвід інформаційної взаємодії. Оскільки сучасне євро-американське суспільство являє собою конфігуративний тип культури, де людина повинна пристосовуватись до обставин, що швидко змінюються, виникає потреба в частому оновленні інформації. Інтернет як засіб інформаційної взаємодії допомагає дотримуватись принципу відповідності ментальної моделі світу об'єктивній реальності, що швидко змінюється.

У рамках соціокультурного підходу О. П. Белінська характеризує Інтернет як тип сучасного постмодерністського світосприйняття, який стверджує ірраціональність, невизначеність соціального буття та потребу в конструюванні соціальних відносин; відображує множинну реальність постмодерну та невлучиму ідентичність сучасної людини [6]. Оскільки ментальна модель людини має діяльну природу, то активна діяльність в Інтернеті сприяє формуванню ментальної моделі, що несе в собі вищезгадані особливості сучасного світосприйняття та світорозуміння.

3. Інтернет як засіб пізнання Іншого. Оскільки Інтернет є середовищем вербального характеру, то єдина реальність існування в ньому іншого є реальність самопрезентацій, що містяться у формі самоописів на домашніх сторінках, електронних публікацій на веб-сайтах, реплік у чатах, гостьових книгах та форумах [7]. О. Є. Войскунський доводить, що текстова редукція партнерів у спілкуванні має не тільки очевидні недоліки, але й деякі позитивні моменти, серед яких опора у спілкуванні на інформацію про партнерів, яка легко оновлюється та швидко актуалізується, позбавлення стереотипів типу "ефекту ореолу", які можуть бути застарілими [8]. Внаслідок обмеженості сенсорного досвіду в Інтернеті людина має змогу більш об'єктивно оцінити іншого, перш за все, як об'єкта інформаційної взаємодії, виходячи з корисності інформації, яку надає останній. Через відсутність невербальних методів впливу в Інтернеті така оцінка іншого є більш об'єктивною, ніж у реальному світі. Дослідження вчених показали, що в цінніснім образі іншого у досвідчених користувачів комп'ютерних технологій домінують ділові якості, орієнтація на досягнення успіху, активність, інтелект.

4. Інтернет як засіб занурення у „невідомий” світ. Взаємодія користувача з людьми, що відрізняються від нього за національністю, соціальним походженням, віком, поглядами, надає можливість розширення ментальної моделі. При цьому виникає необхідність донесення образу "невідомого" світу до користувача. Велику роль у цьому процесі відіграють мультимедійні засоби, сприяючи більш глибокому зануренню користувача в іншу епоху, культуру, соціальне та професійне середовище.

Численні дослідження підтверджують деякі переваги системи навчання з використанням інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій. Експерти давно відзначили на численних експериментах виразний зв'язок між методом, за допомогою якого людина освоює матеріал, і здатністю відновити цей матеріал у пам'яті. Наприклад, у середньому тільки чверть почутого матеріалу залишається в пам'яті. Якщо ж учень, студент має можливість сприймати цей матеріал візуально, то частка матеріалу, що залишається в пам'яті, підвищується до однієї третини. При комбінованому впливі (через зір і слух) частка засвоєного матеріалу досягає половини, а якщо залучати учня, студента в активні дії в процесі вивчення. Також численні дослідження підтверджують деякі переваги системи навчання з використанням інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій. Експерти давно відзначили на численних експериментах виразний зв'язок між методом, за допомогою якого людина освоює матеріал, і здатністю відновити цей матеріал у пам'яті. Наприклад, у середньому тільки чверть почутого матеріалу залишається в пам'яті. Якщо ж учень, студент має можливість сприймати цей матеріал візуально, то частка

матеріалу, що залишається в пам'яті, підвищується до однієї третини. При комбінованому впливі (через зір і слух) частка засвоєного матеріалу досягає половини, а якщо залучати учня, студента в активні дії в процесі вивчення, наприклад, за допомогою інтерактивних навчальних програм типу додаткових мультимедіа, то частка засвоєного може скласти 75% [9].

Перспективи застосування Інтернет-технологій в освітньому процесі. На нашу думку, однією з характерних рис сучасної системи освіти є процес інтеграції освітнього процесу з сучасними інформаційними технологіями. А саме: Інтернет як глобальна інформаційна база; Інтернет як середовище наукового обміну та засіб для передачі знань та досвіду; Інтернет як простір практичної реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А.В. Значення соціології як науки та навчальної дисципліни в сучасному українському суспільстві / А.В.Слободянюк // Гуманізм та освіта. Збірник матеріалів X Міжнародної науково-і практичної конференції, м. Вінниця, 14-16 вересня 2010 р. – Вінниця, 2010.- С. 410.
2. Слободянюк А.В. Комп'ютерно-інформаційна система Інтернет у процесі викладання соціологічних дисциплін / А.В.Слободянюк // Гуманізм та освіта. Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 19-21 вересня 2006 р. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006.- С. 44.
3. Минаков А.В. Некоторые психологические свойства Интернет как нового слоя реальности: [Электронный ресурс] / А.В. Минаков. - Режим доступа: www.vspu.ac.ru/vip/index.html
4. Крюгер М. Искусственная реальность: прошлое и будущее: [Электронный ресурс] / М.Крюгер. – Режим доступа: <http://lib.webmarina.com/getbook.php>.
5. Петухов В.В. Образ мира и психологическое изучение мышления / В.В. Петухов // Весник МГУ. – сер. 14. – 1984.- № 4, - С.14-16.
6. Белинская Е.П. К обоснованию социокультурного похода в анализе виртуальной реальности: Электронный ресурс / Е.П.Белинская. – Тезисы докладов Междисциплинарного семинара « Информационное общество: экономика, социология, психология, политика и развитие Интернет - коммуникаций» - Москва, июнь 1999 г.- Режим доступа: <http://banderus2.narod/70278.html>.
7. Кузнецова І.В. Технології створення розвивального середовища в мережі Інтернет: Навчально-методичний посібник / І.В.Кузнецова. - Кіровоград. «Код», 2009.- С.23.
8. Войскунский А.Е. Психологический аспект деятельности человека в Интернет-среде / А. Е.Войскунский // Тезисы 2-ой Российской конференции по экологической психологии. – Москва, апрель 2000 г. – М.: Экопсицентр РОСС, 2000. – С. 240-245.
9. Слободянюк А.В. Використання мультимедійних засобів у процесі викладання соціологічних дисциплін // Освітнянські обрії: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / Н.Т. Тверезовська (голова) та інш. - К.: ПТГО, 2007. - № 1(1). - С.420.

Антон Євгенійович Косарєв – студент групи 2КН-13, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м.Вінниця

Науковий керівник: **Анатолій Володимирович Слободянюк** – к.соц.н., доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м.Вінниця

Kosarev Anton Y. – student, Department of information technologies and computer engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa

Supervisor: **Slobodyanyuk Anatoly V.** - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa